

BENJAMINAS JAKŠEVIČIUS

(1895–1984)

REMA BARTKIENĖ

Nuotraukoje – skulptūra „Kristus, nešantis kryžius“ Panevėžio senosiose kapinėse (pagal išlikusius publikacijos autorės mamos prisiminimus šio darbo autorystė priskiriama Benjaminui Jakševičiui)

Jaunesniausias Aleksandro Jakševičiaus sūnus Benjaminas Jakševičius, kaip ir jo tėvas bei vyresnysis brolis Vincentas, Dievo buvo apdovanotas neeiliniais meniniais gabumais. Benjaminas Jakševičius gimė 1895 m. kovo 31 d. Panevėžyje, amatininko šeimoje (taip nurodyta baudžiamojoje byloje, saugomoje Lietuvos ypatingajame

me archyve). 1907–1910 m. jis mokėsi Panevėžio pradžios mokykloje. Iki 1915 m. dirbo pas savo brolių, skulptorių ir dekoratorių Vincentą. 1915 m. Benjaminą pašaukė tarnauti carinėje armijoje. Tris mėnesius praleido antrajame Sibiro batalione Čitoje ir Brianske. Vėliau dėl ligos iš armijos buvo paleistas ir iki 1918 m. gyveno Jekaterinburgo gubernijoje. Dirbo statybose. 1918 m. grįžo į Lietuvą ir iki 1922 m. gyveno Švėkšnoje. Tapo Lietuvos savanoriu, gavo 10 ha žemės. 1922–1925 m. gyveno ir dirbo Panevėžyje. Vėliau persikėlė gyventi į Kavarską. 1925 m. lapkričio 28 d. sukūrė šeimą – vedė Elžbietą Stragaitę. Augino keturis vaikus: Ireną, Birutę, Vytautą ir Algimantą. Benjaminas žmona mirė 1932 metais. Kitos šeimos nesukūrė. Gyvendamas Švėkšnoje, Panevėžyje ir Kavarske, dirbo skulptoriumi ir dekoratoriumi, kūrė antkapinius paminklus. Kavarske gyveno iki 1945 metų. Tų pačių metų liepos mėnesį įsijungė į partizaninį judėjimą. Jo slapyvardžiai buvo „Šaltišnis“, bei „Dzedunia“. Iš pradžių jis priklausė partizanų būriui „Liūtas“, vėliau – „Žaibas“.

Iš Zofijos Žilienės-Klajūnės atsiminimų: „Vyriausias amžiumi mūsų būryje buvo partizanas Dziedunia, menininkas, dekoratorius, apie 50 metų amžiaus. 1947 m. jį į nelaisvę paėmė užsižioplinus, be jokio šūvio Miknevičiaus miške, Raguvos seniūnijoje, Panevėžio apskrityje.“

„Žaibo“ partizanų būrys, kuriame kovojo Benjaminas Jakševičius, veikė Ukmergės apskrityje. Pagrindinė šio būrio stovykla buvo Varlėnų miške. B. Jakševičius teisė 1948 m. gruodžio mėnesį. Jis buvo pripažintas kaltu pagal 58–1a ir 58–11 straipsnius. Bausmė – 25 metai sustiprinto režimo kalėjime.

Nelaisvės metus B. Jakševičius praleido Mordovijos ATSR. Dailininko sugebėjimai padėjo jam išgyventi ir kalėjime. Ten jis, lagerių prižiūrėtojų paragintas, pradėjo kurti skulptūrinius portretus. Iš tų laikų išlikę B. Jakševičiaus padaryti preciziškai išdrožti šachmatai su lagerio prižiūrėtojų galvomis dabar eksponuojami Kauno IX forte.

Grįžęs iš kalėjimo, dailininkas glaudėsi Panevėžyje, pas gimines, lankydamas savo vaikus Kaune, Ukmergėje, Širvintose.

Skulptoriaus B. Jakševičiaus darbai puošia Taujėnų ir Rietavo bažnyčias, Anykščių bažnyčios šventorių. Jo skulptūrų yra Kavarske, Uptyėje, Raguvoje, Pasvalyje. Jis pagal darbo sutartį, pasirašy-

Nuotraukoje – skulptūra „Karalius Kristus“ Panevėžio senosiose kapinėse (pagal išlikusius publikacijos autorės mamos prisiminimus, autorystė priskiriama Benjaminui Jakševičiui)

Nuotraukoje viršuje – Benjaminas Jakševičius kalėjime su savo bičiuliais. Dešinėje (nuo viršaus): Benjaminas Jakševičius medžio drožyba užsiimdavo ir kalėjime; Benjaminas Jakševičius 1957 m. birželio 25 d. Pasvalio kapinėse prie savo sukurto paminklo Marijai Katilienei

tą 1929 m. gruodžio 12 d., vadovaujant broliui Vincentui Jakševičiui, dirbo Panevėžio katedroje. Troškūnų šventorių iki šiol puošia B. Jakševičiaus sukurta Šv. Antano skulptūra. Keli jo padaryti antkapiniai paminklai stovi Troškūnų kapinėse, tarp jų ir Bžeskių dukrelės kapo „Angelas“ bei paminklas „Kristus, nešantis kryžiu“. Beje, tokios pat jo sukurtos skulptūros iki šiol stovi ir Panevėžio senosiose kapinėse, jų yra buvę ir Pasvalio kapinaitėse (šis paminklas yra užfiksuotas nuotraukoje).

Burbiškio gyvenvietės istorijos šaltiniuose yra išlikęs įrašas, liudijantis, kad 1943 m. B. Jakševičius Burbiškio bažnyčios šventoriuje pastatė „Karaliaus Kristaus“ skulptūrą, labai panašią į Palangos botanikos parko „Laiminančio Kristaus“ skulptūrą. Kas yra palangiškės skulptūros autorius, iki šiol tyrinėtojai nėra atsakę. Manau, jog jiems verta atkreipti dėmesį į tą faktą, kad Benjaminas Jakševičiaus dukra Irena Jakševičiūtė-Sabūnienė savo prisiminimuose yra nurodžiusi, jog Palangos parko skulptūrą taip pat yra sukūrę Jakševičiai (vienas kuris iš jų ar dirbdami keliese).

(Nukelta į 41 p.)

Paminklas „Nežinomam knygnešiui“ (skulptūros maketas). Vienas iš jos autorių – Jakševičius (kuris konkrečiai, Jakševičių giminės palikuonys nėra dar išaiškinę)

